

Tapio Pirkanaho, Arto Keskinen & Teppo Lundell
PERHEYRITTÄJYYS SATAKUNNASSA 2010

TIIVISTELMÄ

Satakuntalaisten perheyriytysten vaikuttavuustutkimus toteutettiin ensimmäisen kerran keväällä 2010. Satakunnan ammattikorkeakoulu selvitti tuolloin 100 satunnaisesti valitun satakuntalaisen perheyriytksen profiilia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista vaikuttavuutta vuoden 2008 tilinpäätöstietojen sekä yritysjohtajien haastattelujen perusteella.

Keväällä 2012 satakuntalaisten perheyriytysten vaikuttavuustutkimus suoritettiin toistamiseen. Vuoden 2010 tilinpäätöstietoihin sekä yritysjohtajien näkemyksiin perustuvasa tutkimuksessa käytettiin samaa otosta kuin ensimmäisessä tutkimuksessa. Tavoitteena oli selvittää, miten satakuntalaisten perheyriytysten profiili sekä niiden yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus on kehittynyt kahden viime vuoden aikana.

Otoksen muodostaneiden sadan satakuntalaisen perheyriytksen yhteenlaskettu liikevaihto oli kevään 2012 tutkimuksessa noin 1,4 miljardia euroa (ensimmäisessä tutkimuksessa 1,3 miljardia euroa). Tutkittujen perheyriytysten osuus kaikista satakuntalaisista yrityksistä on vain vajaa 1 %, mutta niiden osuus kaikkien satakuntalaisten yritysten liikevaihdosta nousee 10 prosenttiin. Suhde oli sama myös ensimmäisessä tutkimuksessa.

Tutkitut satakuntalaiset perheyriytokset työllistävät yhteensä yli 8000 henkilöä. Keskimäärin ne työllistävät 89 henkilöä eli selvästi enemmän kuin kaikkien satakuntalaisten yritysten keskiarvo 6,5 henkilöä. Työllistäjinä perheyriytokset katsovat taantuman yli tulevaisuuteen. Lähes kaikki tutkitut yritykset aikovatkin pitää henkilöstömääränsä joko ennallaan (66 %) tai lisätä (31 %) sitä.

Valtaosa (84 %) tutkituista satakuntalaisista perheyriytksistä oli joko voimakkaasti tai jonkin verran kasvuhakuisia. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että tuoreen PK-yritysbarometrin (syksy 2012) mukaan pk-yrityksistä oli koko maassa 46 % ja Satakunnassa 48 % voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia.

Tutkimukseen osallistuneiden perheyriytysten vastausten perusteella voidaan arvioida sadan satakuntalaisen perheyriytksen maksamien palkkojen, veroluonteisten maksujen ja verokertymien olevan yhteensä lähes puoli miljardia euroa ja kotimaahan kohdistuvien ostojen niin ikään noin puoli miljardia euroa. Luvut olivat jokseenkin samaa suuruusluokkaa myös ensimmäisessä tutkimuksessa. Satakuntalaisten perheyriytysten yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus maakunnassa on siis varsin huomattava.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	6
3	TAUSTATIEDOT	7
4	PERHEJRITYSTEN TALOUDELLINEN VAIKUTTAVUUS.....	8
4.1	Liikevaihto.....	8
4.2	Liikevoittoprosentti	10
4.3	Nettotulosprosentti	11
4.4	Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)	12
4.5	Omavaraisuusaste	13
4.6	Arvonlisä/lisäarvo (added value)	14
4.7	Viennin osuus liikevaihdosta	15
4.8	Ostot kotimaasta ja Satakunnasta.....	15
4.9	Yritysten maksamat verot.....	16
4.10	Yritysten maksamat palkat ja niihin liittyvät veroluontoiset maksut	18
5	KASVUHAKUISUUS	20
5.1	Kasvuun liittyvät tavoitteet.....	21
5.2	Henkilöstömäärä ja siihen liittyvät suunnitelmat vuosina 2012–2013.....	23
5.3	Investoinnit ja niihin liittyvät suunnitelmat	24
5.4	Investointien ja kasvun esteet	25
6	RAHAN KULKU PERHEJRITYKSISTÄ YHTEISKUNNALLE	26
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Ensimmäinen pelkästään Satakuntaan kohdistuva perheyritystutkimus toteutettiin vuonna 2010. Kvantitatiivisen haastattelututkimuksen otanta oli tuolloin 100 satakuntalaista perheyritystä, joiden kokoamisesta vastasi Satakunnan Perheyritysverkoston työryhmä. Tutkimusaineiston keräämisestä ja analysoinnista vastasi Satakunnan ammattikorkeakoulu. (Vähätupa, Nurmi & Martikkala 2010.)

Tutkimuksessa selvitettiin satakuntalaisen perheyrityksen profiilia ja taloudellista vaikuttavuutta Satakunnan alueella vuonna 2008 sekä verrattiin saatuja tuloksia yleiseen satakuntalaiseen yrityskenttään. Taloudellista vaikuttavuutta havainnollistettiin muun muassa vertailemalla perheyritysten liikevaihtoa, työllistävyttä ja verokertymää vastaavien satakuntalaisten ei-perheyritysten tunnuslukuihin.

Tämä vuonna 2012 toteutettu perheyritysten vaikuttavuustutkimuksen jatkotutkimus hyödyntää aiempia tutkimustuloksia ja tilastoja. Tutkimuksessa käytettiin samaa 100 satakuntalaisen perheyrityksen otantaa kuin ensimmäisessä tutkimuksessa.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää

1. Millainen on satakuntalaisten perheyritysten profiili ja miten se on kehittynyt kahden viime vuoden aikana?
2. Mikä on satakuntalaisten perheyritysten yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus alueella ja miten tämä vaikuttavuus on kehittynyt kahden viime vuoden aikana?

Tutkimuksen toteuttamisen on tehnyt mahdolliseksi Liikesivistysrahastolta saatu tuki. Tutkimusaineiston keräämisen ja analysoinnin suoritti Satakunnan ammattikorkeakoulu. Tutkimusraportti julkaistiin satakuntalaisten perheyritysten seminaarissa Raumalla 18.10.2012.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Satakuntalaisten perheyritysten vaikuttavuustutkimus 2012 toteutettiin pääosin puhelinhaastatteluina. Haastatteluissa käytettiin apuvälineenä edellisen tutkimuksen pohjalta laadittua haastattelulomaketta (liite 3), joka lähetettiin haastateltaville tutustumista varten jo ennen puhelinhaastattelua.

Otokseen valitut yritykset täyttävät tässä tutkimuksessa käytettävän neliportaisen perheyrityksen määritelmän:

1. Äänivaltaenemmistö on luonnollisella henkilöllä, hänen puolisoillaan tai muulla hänen sukunsa jäsenellä.
2. Äänivaltaenemmistö voi olla välillistä tai välitöntä.
3. Vähintään yksi saman perheen tai suvun jäsen tai hänen laillinen edustajansa on mukana yrityksen johdossa tai hallinnossa.
4. Vähintään yksi sukupolven vaihdos on tehty, tekeillä tai ainakin harkinnassa.

Haastattelulomake lähetettiin helmikuun lopussa 2012 otokseen kuuluville ja edellä mainitut kriteerit täyttävälle satakuntalaisille perheyrityksille (N = 100). Maaliskuussa kansainvälisen kaupan opiskelijat Julia Hautamäki ja Mia Mäki soittivat kaikkiin otokseen kuuluviin yrityksiin ja suorittivat varsinaisen tiedonkeruun puhelinhaastatteluna.

Koska vastausten määrä jäi verrattain alhaiseksi, soittokierrosta jatkettiin ja myös vaikuttavuustutkimuksen ohjausryhmä ja työryhmä osallistuivat aktiivisesti tiedonkeruuseen muistuttamalla otokseen kuuluvia yrityksiä vastaamisen tärkeydestä.

Toukokuun loppuun mennessä tutkimukseen oli vastannut 39 yritystä eli 30 prosenttia otannasta. Vaikka tätä prosenttiosuutta voidaankin pitää varsin normaalina yrityksiin kohdistuvissa tutkimuksissa, täydennettiin aineistoa syyskuussa 2012 **henkilöstömäärän, liikevaihdon** sekä **liikevoittoprosentin** osalta otokseen kuuluvien, mutta kyseeseen osallistumattomien yritysten tiedoilla, jotka liiketalouden opiskelija Sarita Vepsä kokosi Suomen Asiakastieto Oy:n Voitto+ CD -yritystietokannasta.

Tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen ovat osallistuneet Satakunnan ammattikorkeakoulusta lehtori Arto Keskinen, tki-koordinaattori, lehtori Teppo Lundell sekä tutkimusjohtaja Cimmo Nurmi. Tutkimusaineiston analysoinnista sekä raportoinnista vastaa lehtori Tapio Pirkanaho.

Tutkimuksen taustalla vaikuttaneen alueellisen perheyritystutkimuksen ohjausryhmän muodostivat vuorineuvos Pekka Paasikivi, Oras Invest Oy; toimitusjohtaja Pekka Ekberg, Fiblon Oy; toimitusjohtaja Pekka Kuusisto, Kuusiston Saha Oy; toimitusjohtaja Matti Ratsula, Antinasu & Ratsula Oy; talouspäällikkö Mika Laiho, Heikki Laiho Oy; dosentti Matti Lähdeniemi, Satakunnan ammattikorkeakoulu sekä koulutuspäällikkö Meri-Maija Marva, Satakunnan ammattikorkeakoulu täydennyskoulutus / osakas Marva Group Oy.

3 TAUSTATIEDOT

Tutkimukseen vastanneista 39 yrityksestä 13 oli Porista ja 12 Raumalta. Eurasta vastanneita oli viisi ja Huittisista kaksi. Lisäksi kultakin seuraavalta paikkakunnalta tutkimukseen vastasi yksi yritys: Harjavalta, Kankaanpää, Kokemäki, Köyliö, Noormarkku, Pomarkku ja Ulvila.

Vanhin yrityksistä on perustettu 1898 ja uusin 2001. Perustamisvuoden keskiarvo on 1964 ja mediaani 1968. Yrityksistä 28 % on perustettu ennen vuotta 1950; 36 % vuosina 1950–1980 ja 36 % vuoden 1980 jälkeen. Ensimmäisessä vaikuttavuustutkimuksessa vastaavat luvut olivat 25 % ennen vuotta 1950; 45 % vuosina 1950–1980 ja 30 % vuoden 1980 jälkeen.

Yli kahdessa kolmasosassa (69 %) vastanneita yrityksiä on tehty vähintään yksi sukupolvenvaihdos. Kaksi tai kolme sukupolvenvaihdosta läpikäyneitä yrityksiä on 27 %. Joka kolmannessa (32 %) yrityksessä ei vielä ole tehty yhtään sukupolvenvaihdosta. Viidesosa (19 %) yrityksistä (N = 37) ennakoivat sukupolvenvaihdosta seuraavan viiden vuoden aikana ja toinen viidennes seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Suomen Yrittäjien valtakunnallinen omistajavaihdosbarometri perustuu yli 2800:n 55 vuotta täyttäneen yrittäjän internet-kyselyyn. Heistä 20 % uskoi jatkajan löytyvän per-

heen sisältä siinä vaiheessa, kun itse luopuu päävastuusta ja vastaavasti 28 % arveli yrityksen toiminnan loppuvan kokonaan. (Suomen Yrittäjät www-sivut 2012a.)

KUVIO 1. Yrityksissä tehdyt sukupolvenvaihdokset (N = 38)

Kahdessa yrityksessä kolmesta (67 %) perheen omistusosuus on 100 %. Vastaavasti 80 % yrityksistä on sellaisia, joissa perheen osuus määräysvallasta on 100 %.

4 PERHEYRITYSTEN TALOUDELLINEN VAIKUTTAVUUS

4.1 Liikevaihto

Tutkimukseen osallistuneiden 39 yrityksen lisäksi taulukot 1–4 sisältävät otokseen kuuluvien yritysten tietoja, jotka on haettu Suomen Asiakastieto Oy:n Voitto+ CD-yritystietokannasta. Näin esimerkiksi vuoden 2010 liikevaihtotiedot on saatu kaikkiaan 88 yritykseltä, joiden keskimääräinen liikevaihto oli 15,5 miljoonaa €. Mediaani jäi selvästi keskiarvoa pienemmäksi. Osassa yrityksiä liikevaihto oli huomattavan suuri muihin verrattuna.

TAULUKKO 1. Tutkittujen perheyriyten liikevaihto

Liikevaihto	2008	2009	2010	Satakunnan yritykset 2010
Yrityksiä	90	90	88	14301
Liikevaihto yhteensä	1.195 M€	1.343 M€	1.368 M€	13.961 M€
Keskiarvo	13,2 M€	14,9 M€	15,5 M€	1 M€
Mediaani	5 M€	5,5 M€	5,7 M€	
Minimi	0,4 M€	0,03 M€	0,06 M€	
Maksimi	150 M€	169 M€	151 M€	
100 yrityksen estimoitu liikevaihto yhteensä	1.324 M€	1.431 M€	1.484 M€	

Kun edellä mainittujen 88 yrityksen yhteenlaskettuun liikevaihtoon (1 368 M€) lisätään otokseen myös kuuluvien 12 yrityksen arvioitu liikevaihto, saadaan 100 satakuntalaisen perheyriyksen yhteenlasketuksi liikevaihdoksi 1.484 M€.

Tutkittuja perheyriyksiä on alle 1 % kaikista satakuntalaisista yrityksistä (N = 14301). Niiden osuus kaikkien satakuntalaisten yritysten liikevaihdosta nousee kuitenkin 10 prosenttiin. Suhde oli sama myös ensimmäisessä vaikuttavuustutkimuksessa. (Sata-mittari www-sivut 2012.)

TAULUKKO 2. Tutkittujen perheyriyten luokittelu liikevaihdon mukaan

Yrityksen liikevaihto	2008 yritykset	2009 yritykset	2010 yritykset	2008 %	2009 %	2010 %
Max 2.000.000 €	25	27	29	28 %	30 %	33 %
2.000.001 – 10.000.000 €	34	36	31	38 %	40 %	35 %
10.000.001 – 50.000.000 €	25	21	21	28 %	23 %	24 %
Yli 50.000.000 €	6	6	7	6 %	7 %	8 %
Yhteensä	90	90	88	100 %	100 %	100 %

Kolmannes (33 %) tutkituista satakuntalaisista perheyrittäjistä voidaan liikevaihdon perusteella luokitella mikroyritykseksi (liikevaihto enintään 2 M€). Pieniä yrityksiä (liikevaihto enintään 10 M€) tutkituista yrityksistä oli 35 % ja keskisuuria (liikevaihto enintään 50 M€) joka neljäs (24 %). Suurten yritysten (liikevaihto yli 50 M€) osuus jäi 8 prosenttiin.

Ensimmäisen vaikuttavuustutkimuksen tarkasteluvuoteen (2008) verrattuna oli tämän tutkimuksen tarkasteluvuotena (2010) mikroyritysten osuus hieman kasvanut ja pienten sekä keskisuurten yritysten osuus vastaavasti laskenut.

4.2 Liikevoittoprosentti

Liiketulos (liikevoitto) kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen rahoituseriä, kun liikevaihdosta on vähennetty liiketoiminnan kulut, lisätty liiketoiminnan muut tuotot sekä vähennetty poistot ja arvomuutokset (Talouselämä www-sivut 2010). Liikevoittoprosentille on annettu seuraavat ohjeelliset arvot: alle 5 % (heikko); 5–10 % tyydyttävä; yli 10 % (hyvä) (Suomen Asiakastieto Oy www-sivut 2012).

Taulukoissa 3 ja 4 esitettävät vuoden 2008 tiedot keskittyvät vain tutkimukseen osallistuneiden ja liikevoittoprosenttinsa ilmoittaneiden yritysten (N = 37) tuloksiin. Vuosien 2009 ja 2010 tietoja on täydennetty Suomen Asiakastieto Oy:n Voitto+ CD -yritystietokannasta, jolloin on saatu kattavampi otos.

TAULUKKO 3. Tutkittujen perheyrittäjien liikevoittoprosentti

Liikevoittoprosentti	2008	2009	2010
Keskiarvo	8,5 %	5,1 %	4,5 %
Mediaani	-	4,4 %	4,4 %
Minimi	-0,5 %	-21,5 %	-22,8 %
Maksimi	24,7 %	44 %	39 %
Yritykset	37	88	87

Yksittäisen yrityksen vaikutus liikevoittoprosentin keskiarvoon saattaa nousta varsin suureksi, jolloin luotettavamman kokonaiskuvan antaa liikevoittoprosentin mediaani.

Tämän tutkimuksen tarkasteluvuonna (2010) jäivät tutkitut satakuntalaiset perheyrietykset niin liikevoittoprosentin keskiarvon kuin mediaaninkin osalta niukasti tyydyttävän liikevoittoprosentin rajan (5 %) alapuolelle.

Yli puolet tutkituista yrityksistä (56 %) kuului liikevoittoprosentin perusteella luokiteltuna luokkaan ”heikko”. Tähän luokkaan kuuluvien yritysten määrä on kasvanut ensimmäisestä tutkimuksesta. Vuoden 2008 tiedot perustuvat kuitenkin pienempään määrään yrityksiä (N = 37) kuin vuosien 2009 ja 2010 tiedot, joten ne eivät ole aivan suoraan vertailukelpoisia. Havaittuun kehitykseen on todennäköisesti vaikuttanut myös taloudellisen tilanteen voimakas heikkeneminen vuonna 2009.

TAULUKKO 4. Tutkittujen perheyrietysten luokittelu liikevoittoprosentin perusteella

Liikevoitto	2008 yritykset	2009 yritykset	2010 yritykset	2008 %	2009 %	2010 %
Alle 5 %	16	46	49	43 %	52 %	56 %
5–10 %	12	20	20	32 %	23 %	23 %
Yli 10 %	9	22	18	24 %	25 %	21 %
Yhteensä	37	88	87	99 %	100 %	100 %

4.3 Nettotulosprosentti

Nettotulos saadaan, kun liiketulokseen lisätään tuloslaskelman rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut ja verot. Jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana, tulee nettotuloksen olla positiivinen. (Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Nettotulosprosenttia koskevat tiedot saatiin reilulta 30 satakuntalaiselta perheyrietykseltä. Ensimmäisessä tutkimuksessa nettotulosprosenttia ei kysytty, joten vuoden 2008 vertailutiedot puuttuvat taulukosta 5.

Tämän tutkimuksen tarkasteluvuosien 2009 ja 2010 vertailu kuitenkin osoittaa perheyrietysten toiminnan kannattavuuden kehittyneen myönteisesti ainakin nettotulosprosentilla mitattuna. Noin 5 %:n nettotulosprosenttia voidaan jo pitää tyydyttävänä.

TAULUKKO 5. Tutkittujen perheyriyten nettotulosprosentti

Nettotulosprosentti	2008	2009	2010
Keskiarvo	-	3,9 %	7,0 %
Mediaani	-	4,0 %	4,6 %
Minimi	-	-22,6 %	-5,3 %
Maksimi	-	17 %	32,3 %
Yritykset	-	31	32

4.4 Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)

Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) on tässä tutkimuksessa laskettu seuraavasti:

(nettotulos + korkokulut/korollinen vieraspääoma + oma pääoma) x 100

Sijoitetun pääoman tuottoa koskevaan kysymykseen saatiin vastauksia noin 30 yritykseltä, jolloin yksittäisen yrityksen vaikutus keskiarvoon saattaa olla varsin suuri. Ehkä luotettavamman kokonaiskuvan antaakin sijoitetun pääoman tuoton mediaani. Tarkasteluvuoden 2008 osalta sijoitetun pääoman tuoton keskiarvoa ei ole tiedossa.

TAULUKKO 6. Tutkittujen perheyriyten sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)

Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)	2008	2009	2010
Keskiarvo	-	11,7 %	15,5 %
Mediaani	15,9 %	9,0 %	11,4 %
Minimi	2 %	-14 %	-13 %
Maksimi	92 %	75 %	80 %
Yritykset	24	29	31

Luvuista käyvät ilmi yritysten väliset erittäin suuret erot sijoitetun pääoman tuotossa. Kun otos on melko pieni, on mediaani keskiarvoa parempi vertailuperuste. Tarkasteluvuonna 2008 lähes 16 %:n mediaani sijoitetun pääoman tuotolle on melko hyvää tasoa. Taloudellisen tilanteen heikkeneminen näkyy selvästi vuoden 2009 ja 2010 luvuissa.

Toisaalta noin 10 %:n mediaania voidaan sijoitetun pääoman tuoton osalta pitää vielä tyydyttävänä.

4.5 Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja sen kykyä selvitä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Sille voidaan antaa seuraavia ohjearvoja: yli 40 % (hyvä); 20–40 % (tyydyttävä); alle 20 % (heikko). (Yritystutkimus ry 2011, 66–67.)

Omavaraisuusastetta koskevat tiedot saatiin tässä tutkimuksessa noin 35 yritykseltä. Niiden omavaraisuusaste on sekä keskiarvolla että mediaanilla mitattuna hyvä tarkasteluvuosina 2008–2010. Satakunnan yritysten keskimääräinen omavaraisuusaste oli 41 % vuonna 2011 ja 42 % vuonna 2009. (Balance Consulting 2011.)

TAULUKKO 7. Tutkittujen perheyriyten omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste	2008	2009	2010
Keskiarvo	50,0 %	48,2 %	48,6 %
Mediaani	50,7 %	44,0 %	43,2 %
Minimi	-	13,5 %	19,7 %
Maksimi	-	91,7 %	89,3 %
Yritykset	36	34	35

Taulukossa 8 tutkitut perheyriytkset on vertailtavuuden helpottamiseksi ryhmitelty samoihin luokkiin kuin ensimmäisessä satakuntalaisten perheyriyten vaikuttavuustutkimuksessa. Kovin suuria muutoksia yritysten omavaraisuusasteessa ei ole tapahtunut.

Taulukossa 9 luokittelu on tehty omavaraisuusasteen ohjearvojen mukaisiin luokkiin. Vuoden 2008 tietoja ei ollut näin luokiteltuna käytettävissä. Hyvän omavaraisuusasteen yritysten määrä on pysynyt samana vuosina 2009–2010. Omavaraisuusasteeltaan heikkojen yritysten määrä sitä vastoin on vähentynyt ja vastaavasti tyydyttävän omavaraisuusasteen yritysten määrä on kasvanut.

TAULUKKO 8. Yritysten luokittelu omavaraisuusasteen perusteella viiteen luokkaan

Omavaraisuusaste	2008 yritykset	2009 yritykset	2010 yritykset	2008 %	2009 %	2010 %
0–10 %	4	0	0	11 %	0 %	0 %
11–30 %	4	10	7	11 %	29 %	20 %
31–50 %	10	10	12	28 %	29 %	34 %
51–75 %	13	8	11	36 %	24 %	31 %
76–100 %	5	6	5	14 %	18 %	14 %
Yhteensä	36	34	35	100 %	100 %	99 %

TAULUKKO 9. Yritysten luokittelu omavaraisuusasteen perusteella kolmeen luokkaan

Omavaraisuusaste	2008 yritykset	2009 yritykset	2010 yritykset	2008 %	2009 %	2010 %
Alle 20 %	-	4	1	-	12 %	3 %
20–40 %	-	11	15	-	32 %	43 %
Yli 40 %	-	19	19	-	56 %	54 %
Yhteensä	-	34	35	-	100 %	100 %

4.6 Arvonlisä/lisäarvo (added value)

Arvonlisä/lisäarvo (added value) on laskettu tässä tutkimuksessa seuraavasti:

liikevaihto – (ostot + ulkopuoliset palvelut)/oman yrityksen kokonaispalkkakulut

Arvonlisää koskevaan kysymykseen saatiin vastaus vain noin 20 yritykseltä, joten mediaani on tässä yhteydessä keskiarvoa luotettavampi vertailuluku. Vuodelta 2008 ei arvonlisän keskiarvoa ole tiedossa, mutta kun vertaillaan mediaanilukuja tarkasteluvuosilta 2008–2010, ei kovin suuria vaihteluja arvonlisässä ole havaittavissa. Arvonlisän osalta noin 2 %:n mediaania voidaan pitää melko tyypillisenä. Arvonlisän tulisi olla mie-

lellään yli 5 %, jotta sitä voisi pitää hyvänä. Arvonlisä sopii parhaiten toimialakohtaiseen vertailuun.

TAULUKKO 10. Tutkittujen yritysten arvonlisä/lisäarvo

Arvonlisä/lisäarvo	2008	2009	2010
Keskiarvo	-	2,4 %	2,6 %
Mediaani	2,3 %	1,9 %	2,1 %
Minimi	1,4 %	1,1 %	1,4 %
Maksimi	10 %	6,2 %	8,2 %
Yritykset	15	21	21

4.7 Viennin osuus liikevaihdosta

Tutkimukseen osallistuneista perheyrittäjistä (N = 39) harjoittaa vientiä 24 kpl (20 kpl). Niiden yhteenlaskettu vienti on noin 187 M€ (183 M€). Edellä on suluisissa mainittu ensimmäisen vaikuttavuustutkimuksen vastaavat luvut.

Viennin osuus vientiä harjoittavien yritysten (N = 24) liikevaihdosta on keskimäärin 21 % ja euroissa mitattuna keskimäärin 7,8 M€.

Viennin osuus kaikkien tähän kysymykseen vastanneiden yritysten (N = 35) liikevaihdosta on keskimäärin 15 %. Euromääräinen keskiarvo on tässä tutkimuksessa 5,3 M€ ja ensimmäisessä vaikuttavuustutkimuksessa 9,2 M€.

4.8 Ostot kotimaasta ja Satakunnasta

Kotimaasta tehtyjen ostojen euromäärää koskevaan kysymykseen vastasi 30 yritystä ja prosentuaalista osuutta koskevaan kysymykseen 33 yritystä. Ensimmäisessä tutkimuksessa kysymykseen vastanneita oli 33.

Keskimäärin vastanneet yritykset tekevät 75 % ostostaan kotimaasta. Osuus oli sama myös ensimmäisessä vaikuttavuustutkimuksessa. Yhden yrityksen ostot kotimaasta olivat keskimäärin 6,6 M€. Vastanneiden yritysten (N = 30) kotimaan ostojen summa oli

197 M€ (ensimmäisessä tutkimuksessa 180 M€). Kun tähän lisätään otokseen kuuluneiden, mutta kysymykseen vastaamatta jättäneiden 70 yrityksen estimoidut ostot, saadaan 100 satakuntalaisen perheyriksen kotimaasta tapahtuvien ostojen summaksi 478 M€. Ensimmäisessä tutkimuksessa vastaava luku oli 530 M€.

Satakunnasta tehtyjen ostojen euromäärää koskevaan kysymykseen vastasi 24 yritystä ja prosentuaalista osuutta koskevaan kysymykseen 28 yritystä. Ensimmäisessä tutkimuksessa tähän kysymykseen ei saatu riittävästi vastauksia johtopäätösten tekemiseksi.

Vastanneet yritykset tekevät ostoistaan keskimäärin 28 % Satakunnasta. Yhden yrityksen ostot Satakunnasta olivat keskimäärin 1,2 M€. Satakunnasta tehtyjen ostojen summa on kysymykseen vastanneiden yritysten (N = 24) osalta 29 M€. Jos tähän lisätään otokseen kuuluneiden, mutta kysymykseen vastaamatta jättäneiden 76 yrityksen estimoidut ostot, saadaan 100 satakuntalaisen perheyriksen Satakunnasta tapahtuvien ostojen summaksi noin 120 M€.

4.9 Yritysten maksamat verot

Taulukoissa 11–13 on vertailtu satakuntalaisten perheyriksien vuosina 2008–2010 maksamia arvonlisä-, kiinteistö- ja tuloveroja.

TAULUKKO 11. Maksettu arvonlisävero

Arvonlisävero	2008	2009	2010
Yhteensä	42,9 M€	17,9 M€	20,9 M€
Keskiarvo	1.650.500 €	716.461 €	805.241 €
Mediaani	410.000 €	267.000 €	356.5000 €
Yritykset	26	25	26
100 yrityksen estimoitu arvonlisäverokertymä	165 M€	72 M€	81 M€

TAULUKKO 12. Maksettu kiinteistövero

Kiinteistövero	2008	2009	2010
Yhteensä	1,2 M€	0,18 M€	0,22 M€
Keskiarvo	60.400 €	7.365 €	8.807 €
Mediaani	4.100 €	3.100 €	3.600 €
Yritykset	20	24	25
100 yrityksen estimoitu kiinteistöverokertymä	6 M€	0,74 M€	0,88 M€

TAULUKKO 13. Maksettu tulovero

Tulovero	2008	2009	2010
Yhteensä	7,3 M€	6,2 M€	7,2 M€
Keskiarvo	306.000 €	213.028 €	247.414 €
Mediaani	140.800 €	60.066 €	71.457 €
Yritykset	24	29	29
100 yrityksen estimoitu tuloverokertymä	31 M€	21 M€	25 M€

Maksetussa arvonlisäverossa ja tuloverossa havaittavat vaihtelut johtuvat todennäköisesti ainakin jossain määrin taloudellisen tilanteen heikkenemisestä vuonna 2009. Kiinteistöverojen voimakasta vaihtelua taloudellisen tilanteen muuttuminen ei selitä. Tässä tutkimuksessa ja ensimmäisessä vaikuttavuustutkimuksessa käytettiin samaa otosta. Lisäksi tähän tutkimukseen osallistuneista 39 yrityksestä 25 oli samoja kuin ensimmäisessä tutkimuksessa. Vastanneiden pieni määrä korostaa yritysten välisiä eroja ja lisäksi kaikki vastanneet yritykset eivät ole samoja molemmissa tutkimuksissa, jolloin näinkin suuria eroja tulosten vertailussa voidaan havaita.

Jos veroja koskeviin kysymyksiin vastanneet yritykset edustaisivat keskimäärin koko otosta, voitaisiin todeta 100 satakuntalaisen perheyriksen verokertymien olevan yhteensä 107 M€ vuonna 2010 ja 94 M€ vuonna 2009. Ensimmäisen tutkimuksessa vastaavaksi verokertymäksi saatiin 202 M€. Tämän ja ensimmäisen tutkimuksen lukujen vertailussa on kuitenkin syytä olla varsin varovainen juuri edellä mainituista syistä.

4.10 Yritysten maksamat palkat ja niihin liittyvät veroluontoiset maksut

TAULUKKO 14. Maksetut palkat

Bruttopalkat	2008	2009	2010
Yhteensä	84,0 M€	112,7 M€	109,0 M€
Keskiarvo	2.400.700 €	3.414.102 €	3.205.811 €
Mediaani	980.000 €	1.210.000 €	1.249.655 €
Yritykset	35	33	34
100 yrityksen estimoitu palkkasumma	240 M€	251 M€	233 M€

Tutkimukseen osallistuneet yritykset ovat maksaneet bruttopalkkoja keskimäärin 3,4 M€ vuonna 2009 ja 3,2 M€ vuonna 2010. Vertailua tarkasteluvuoteen 2008 vaikeuttaa se, että ensimmäisessä tutkimuksessa tiedusteltiin yrityksen maksamia palkkoja ja tässä tutkimuksessa yrityksen maksamia bruttopalkkoja. Tämä on syytä pitää mielessä myös kun vertaillaan 100 yrityksen estimoituja palkkasummia.

TAULUKKO 15. Maksetut sosiaaliturvamaksut

Sosiaaliturvamaksut	2008	2009	2010
Yhteensä	3,2 M€	1,5 M€	1,1 M€
Keskiarvo	99.200 €	52.179 €	36.773 €
Mediaani	38.850 €	33.404 €	26.628 €
Yritykset	32	28	29

Sosiaaliturvamaksuja yritykset olivat maksaneet keskimäärin 52.500 € vuonna 2009 ja 36.800 € vuonna 2010. Sosiaaliturvamaksujen vuotuista vertailua vaikeuttaa se, että niiden määräytymisprosentti oli esimerkiksi vuonna 2008 korkeampi (noin 2,8 %) kuin vuonna 2009 (noin 2 %) tai vuonna 2010 (noin 2,2 %).

TAULUKKO 16. Maksetut ennakonpidätykset

Ennakonpidätykset	2008	2009	2010
Yhteensä	13,5 M€	10,6 M€	10,7 M€
Keskiarvo	563.800 €	440.696 €	428.580 €
Mediaani	336.000 €	278.500 €	295.000 €
Yritykset	24	24	25

Ennakonpidätysten osuus oli vuonna 2009 keskimäärin 441 000 € ja vuonna 2010 keskimäärin 429 000 €. Etenkin vuosien 2008 ja 2009 ennakonpidätysten määrää vertailtaessa, voidaan havaita taloudellisen tilanteen heikkenemisen vaikutus.

TAULUKKO 17. Maksetut sairausvakuutusmaksut

Sairausvak.maksut	2008	2009	2010
Yhteensä	1,0 M€	1,0 M€	0,3 M€
Keskiarvo	51.800 €	100.398 €	31.863 €
Mediaani	20.700 €	23.797 €	20.264 €
Yritykset	20	10	10

Sairausvakuutusmaksuja koskevaan kysymykseen saatiin tässä tutkimuksessa vastaus vain 10 yritykseltä, joiden maksut olivat keskimäärin 100 000 € vuonna 2009 ja 32 000 € vuonna 2010. Vertailuissa on kuitenkin vastanneiden pienen määrän vuoksi syytä olla varovainen.

TAULUKKO 18. Maksetut työttömyysvakuutusmaksut

Työttömyysvak.maksut	2008	2009	2010
Yhteensä	0,8 M€	0,6 M€	0,5 M€
Keskiarvo	28.500 €	22.022 €	18.071 €
Mediaani	9.900 €	7.000 €	8.000 €
Yritykset	28	27	27

Työttömyysvakuutusmaksuja tutkimukseen osallistuneet yritykset olivat maksaneet keskimäärin 22 000 € vuonna 2009 ja 18 000 € vuonna 2010. Myös työttömyysvakuutusmaksujen vertailussa on huomattava niiden määräytymisperusteiden vuotuiset vaihtelut.

TAULUKKO 19. Maksetut eläkevakuutusmaksut (TyeI)

Eläkevakuutusmaksut	2008	2009	2010
Yhteensä	13,7 M€	12,8 M€	12,1 M€
Keskiarvo	416.000 €	443.100 €	415.691 €
Mediaani	150.000 €	196.000 €	185.000 €
Yritykset	33	29	29

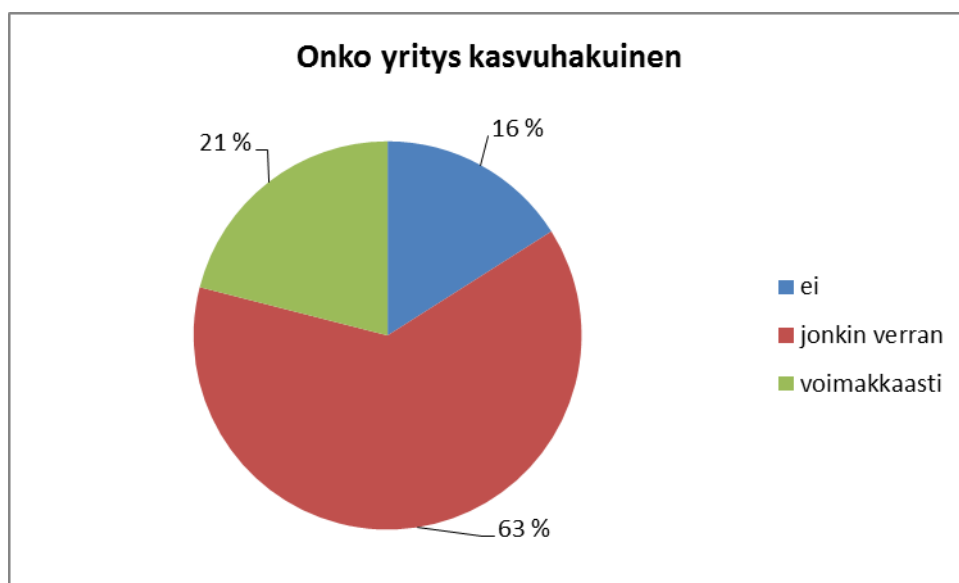
Eläkevakuutusmaksujen keskimääräinen osuus oli tässä tutkimuksessa 443 000 € vuonna 2009 ja 416 000 € vuonna 2010. Ensimmäisen tutkimuksen tarkasteluvuonna 2008 keskiarvo oli myös 416 000 €, mutta mediaani selvästi 2009 ja 2010 vuosien mediaania alhaisempi.

5 KASVUHAKUISUUS

Kysymyslomakkeen viimeisessä osiossa keskityttiin selvittämään satakuntalaisten perheyriyten kasvuhakuisuutta sekä siihen liittyviä tekijöitä. Osa kasvuhakuisuuteen liittyvistä kysymyksistä löytyy vain tästä tutkimuksesta, joten niiden osalta vertailua edelliseen tutkimukseen ei voida suorittaa.

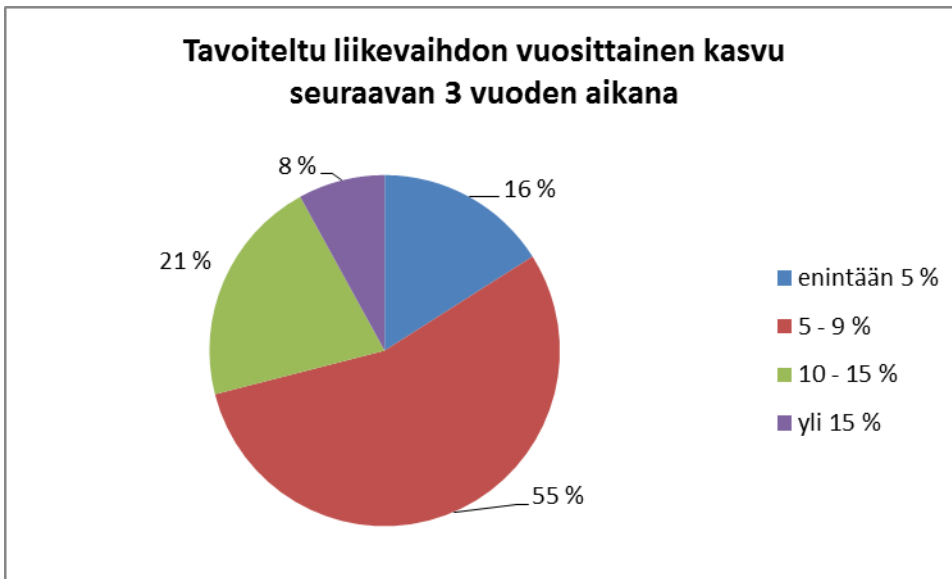
5.1 Kasvuun liittyvät tavoitteet

Uusina kysymyksinä haastateltavilta tiedusteltiin ensin, onko heidän yrityksensä kasvuhakuinen ja mikäli yritys on jonkin verran tai voimakkaasti kasvuhakuinen, miten suurta liikevaihdon vuosittaista kasvua se tavoittelee seuraavan kolmen vuoden aikana. Viimeisenä kasvuhakuisuuteen liittyvänä uutena kysymyksenä yrityksiä pyydettiin kertomaan, hakevatko ne kasvua ensisijaisesti kotimaasta vai kansainvälisiltä markkinoilta. Näihin kysymyksiin annetut vastaukset esitellään kuvioissa 2 ja 3 sekä niihin liittyvässä tekstiosuudessa.

Kuvio 2. Yritysten kasvuhakuisuus (N = 38)

Selvä enemmistö (82 %) tutkimukseen osallistuneista perheyrittäjistä on joko voimakkaasti tai jonkin verran kasvuhakuisia. Yli 90 % tämän tutkimuksen otokseen kuuluvista yrityksistä on PK-yrityksiä, joten kasvuhakuisuutta voidaan melko luotettavasti verrata tuoreen PK-yritysbarometrin tuloksiin. Sen mukaan pk-yrityksistä on koko maassa 46 % ja Satakunnassa 48 % voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia. Koko maan pk-yrityksistä voimakkaasti kasvuhakuisia oli 8 % ja jonkin verran kasvuhakuisia 38 %. Satakunnan pk-yrityksillä vastaavat luvut olivat 6 % voimakkaasti ja 42 % mahdollisuuksien mukaan kasvuhakuisia. (Suomen Yrittäjät www-sivut 2012b)

Kuvio 3. Tavoiteltu liikevaihdon vuosittainen kasvu seuraavan kolmen vuoden aikana (N = 38)

Lähes 30 % tutkimukseen osallistuneista yrityksistä tavoittelee vähintään 10 % vuosittaista kasvua seuraavan kolmen vuoden aikana. 55 % ilmoittaa tavoitteekseen 5–10 % vuotuisen kasvun.

Yritykset (N = 35) ilmoittivat hakevansa ensisijaista kasvua melko tasaisesti kotimaasta (60 % vastanneista yrityksistä) ja kansainvälisiltä markkinoilta (40 % vastanneista). Kun tarkastelua jatkettiin vertailemalla voimakkaasti ja jonkin verran kasvuhakuisia yrityksiä, havaittiin, että voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä 25 % haki kasvua ensisijaisesti kotimaasta ja 75 % ensisijaisesti kansainvälisiltä markkinoilta. Jonkin verran kasvuhakuisilla yrityksillä vastaavat luvut olivat kotimaasta 65 % ja kansainvälisiltä markkinoilta 35 %.

5.2 Henkilöstömäärä ja siihen liittyvät suunnitelmat vuosina 2012–2013

Taulukko 20. Montako henkilöä yritys työllistää

Työntekijöiden lukumäärä	2008 yritykset	2009 yritykset	2010 yritykset	2008 %	2009 %	2010 %
0–4	1	4	3	1 %	6 %	4 %
5–9	13	11	11	15 %	15 %	13 %
10–49	48	39	41	55 %	55 %	48 %
50–249	21	14	25	24 %	30 %	29 %
250 –	5	3	5	6 %	4 %	6 %
Yhteensä	88	71	85	100 %	100 %	100 %

Tarkasteluvuonna 2010 lähes puolet tutkituista satakuntalaisista perheyrittäjistä (N = 85) työllisti 10–49 henkilöä. Tilanne poikkeaa selvästi vaikkapa Pohjanmaan maakunnasta, jossa 60 % perheyrittäjistä työllisti 0–4 työntekijää (Melin 2009, 35).

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan pienen yrityksen palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja keskisuuren yrityksen palveluksessa vähemmän kuin 250 työntekijää. Tämän jaottelun pohjalta tarkasteluvuonna 2010 tutkituista yrityksistä 65 % oli pieniä ja 94 % pieniä tai keskisuuria. (Tilastokeskuksen www-sivut 2012.)

Satakuntalaiset perheyrittäjät työllistivät keskimäärin 89 henkilöä vuonna 2010 ja 71 henkilöä vuonna 2008. Tämä on selvästi enemmän kuin kaikkien satakuntalaisten yritysten vuonna 2010 keskimäärin työllistämät 6,5 henkeä. (Satamittari www-sivut 2012; Vähätupa, Nurmi & Martikkala 2010, 8.)

Vaikuttavuustutkimuksen otoksen muodosti 100 satakuntalaista perheyrittäjästä. Vuoden 2010 henkilöstömäärää koskevat tiedot saatiin 85 yritykseltä. Kun niiden yhteenlasketua henkilöstömäärää (7584) täydennetään puuttuvien 15 yrityksen arvioidulla henkilöstömäärällä, voidaan 100 satakuntalaisen perheyrittäjän arvioida työllistävän yhteensä 8400 henkeä.

Taulukossa 21 on vertailtu satakuntalaisten perheyriyten henkilöstösuunnitelmia vuoden 2010 ja vuoden 2012 tutkimusten perusteella. Kummassakin tutkimuksessa yrityksiä pyydettiin kertomaan, millaisia suunnitelmia niillä on henkilöstömääränsä suhteen tutkimuksen toteuttamisvuoden ja sitä seuraavan vuoden osalta. Lähes kaikki aikovat pitää henkilöstönsä määrän vuosina 2012–2013 joko ennallaan (66 %) tai lisätä (31 %) sitä. Työllistäjinä perheyriykset näyttävätkin katsoman taantuman yli tulevaisuuteen.

Taulukko 21. Yritysten suunnitelma henkilöstömäärän suhteen

Suunnitelma työntekijöiden lukumäärän suhteen	2010–2011 yritykset	2012–2013 yritykset	2010–2011 %	2012–2013 %
Vähennetään	3	1	7,5 %	2,6 %
Pysyy ennallaan	27	25	67,5 %	65,8 %
Lisätään	10	12	25 %	31,6 %
Yhteensä	40	38	100 %	100 %

5.3 Investoinnit ja niihin liittyvät suunnitelmat

Taulukko 22. Yritysten investoinnit

Investoinnit	2008	2009	2010
Yhteensä	24,4 M€	17,6 M€	33,0 M€
Keskiarvo	761.000 €	548.479 €	1.031.337 €
Mediaani	-	196.000 €	185.000 €
Yritykset	32	32	32
100 yrityksen estimoidut investoinnit	-	45,9 M€	79,7 M€

Yritysten keskimääräisissä investoinneissa näkyy hyvin selvästi taloudellisen tilanteen heikkeneminen vuonna 2009. Vuonna 2010 keskimääräiset investoinnit ovat lähes kaksinkertaiset edeltävään vuoteen verrattuna. Vuosien 2009 ja 2010 osalta on lasket-

tu myös 100 satakuntalaisen perheyriksen estimoidut investoinnit. Ne on saatu laskemalla ensin investointikysymykseen vastanneiden 32 yrityksen investointien summa, johon on lisätty 68 otokseen kuuluvan yrityksen laskennalliset investoinnit seuraavalla kaavalla: **68 x vastanneiden 32 yrityksen winsoroitu (10 %) keskiarvo.** ¹

Taulukko 23. Suunnitellut investoinnit

Yrityksen suunnitellut investointien suhteen	2010–2011 yritykset	2012–2013 yritykset	2010–2011 %	2012–2013 %
Vähemmän kuin ennen	12	5	38 %	14 %
Pysyy ennallaan	13	19	41 %	51 %
Enemmän kuin ennen	7	13	22 %	35 %
Yhteensä	32	37	100 %	100 %

Vuosina 2012–2013 puolet (51 %) tähän tutkimukseen vastanneista yrityksistä suunnitelti pitävänsä investoinnit ennallaan ja reilu kolmannes (35 %) suunnitteli investoivansa enemmän kuin ennen. Ensimmäisen vaikuttavuustutkimuksen investointisuunnitelmat vuosille 2010–2011 ovat jonkin verran varovaisempia.

5.4 Investointien ja kasvun esteet

Investointien esteinä yritykset mainitsivat tässä tutkimuksessa muun muassa taloudellisen tilanteen yleisen epävarmuuden, ammattitaitoisen ja sitoutuneen työvoiman saata- vuusongelmat, sopivien investointikohteiden löytämisen vaikeuden sekä rahoitukseen liittyvät ongelmat. Katso tarkemmin liite 1.

Suurimpina kasvun esteinä puolestaan nousivat esiin muun muassa kilpailu- ja kustannuspaineet, ongelmat ammattitaitoisen työvoiman löytämisessä sekä epävarma taloustilanne. Pk-yritysbarometrissa satakuntalaisten pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähtiin yleinen suhdannetilanne / taloustilanne sekä kilpailutilanne. Katso tarkemmin liite 2. (Suomen Yrittäjät www-sivut 2012b.)

¹ Winsoroitu keskiarvo saadaan, kun aineistosta poistetaan tässä tapauksessa ylin ja alin 10 % ja korvataan seuraavaksi ylimmällä ja alimmalla 10 %:lla.

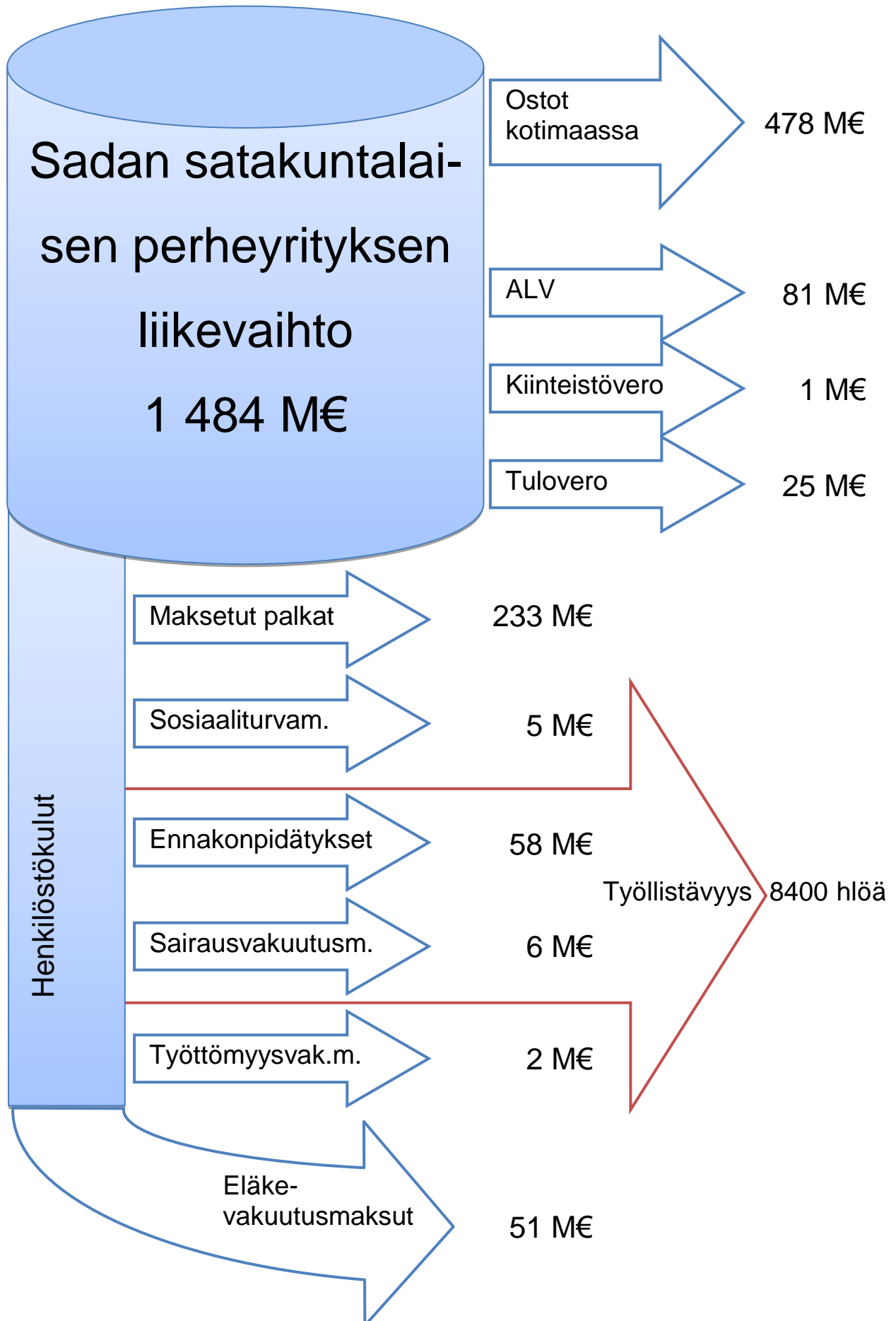
6 RAHAN KULKU PERHEYRITYKSISTÄ YHTEISKUNNALLE

Loppupäätelmänä voidaan todeta, että mikäli tähän tutkimukseen osallistuneet 39 satakuntalaista perheyritystä edustaisivat keskimäärin koko 100 perheyriksen otosta, voitaisiin arvioida 100 satakuntalaisen perheyriksen maksamien palkkojen, veroluontoisten maksujen ja verokertymien olevan yhteensä miltei puolen miljardin euron luokkaa (404 M€). Summa ei sisällä ennakonpidätyksiä, jotka jo sisältyvät tässä tutkimuksessa kysytyihin bruttopalkkoihin.

Yritysten kotimaahan kohdistuvat ostot olisivat näin laskettuna myös lähes puoli miljardia euroa (478 M€). Luvut olivat jokseenkin samaa suuruusluokkaa myös ensimmäisessä satakuntalaisten perheyriusten vaikuttavuustutkimuksessa.

Kuviossa 4 on havainnollistettu näiden laskelmien mukaista rahan kulkua 100 satakuntalaiselta perheyrikseltä yhteiskunnalle. Koska joihinkin veroluontoisia maksuja koskeviin kysymyksiin saatiin varsin vähän vastauksia, veroluonteiset maksut on laskettu maksettujen palkkojen pohjalta kunkin maksun yleisimmin käytössä olevaa prosentuaalista osuutta perusteena käyttäen.

Kaiken kaikkiaan voidaan sekä tämän että ensimmäisen satakuntalaisten perheyriusten vaikuttavuustutkimuksen tulosten perusteella todeta, että satakuntalaisten perheyriusten yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus maakunnassa on erittäin merkittävä.

LÄHTEET

Balance Consulting. 2011. Kauppalehti menestyjät 2011, 47.

Melin, K. 2009. Perheyrittäjyys Pohjanmaan maakunnassa. Vaasa: Vaasan ammattikorkeakoulu.

Satamittari www-sivut. 2012. Viitattu 13.10.2012. <http://www.satamittari.fi>

Suomen Asiakastieto Oy www-sivut. 2012. Viitattu 13.10.2012. <http://www.asiakastieto.fi>

Suomen Yrittäjät www-sivut. 2012a. Omistajavaihdosbarometri. Viitattu 15.10.2012. <http://www.yrittajat.fi>

Suomen Yrittäjät www-sivut. 2012b. Pk-yritysbarometri. Alueraportti, Satakunta, 14, 18. Viitattu 16.10.2012. <http://www.yrittajat.fi>

Talouselämä www-sivut. 2010. Näin Talouselämä laskee tunnusluvut. Viitattu 14.10.2012. <http://www.talouselama.fi>

Tilastokeskus www-sivut. 2012. Viitattu 10.10.2012. <http://www.stat.fi>

Vähätupa, S., Nurmi, C. & Martikkala, P. 2010. Perheyrittäjyys Satakunnassa 2008. Satakunnan ammattikorkeakoulu. B, Raportit 3/2010.

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1 Suurimmat investoinnin esteet yrityksen kohdalla

- Yleinen taloudellinen tilanne
- Taloudellinen tilanne
- Taloudellinen epävarmuus
- Epätietoisuus yhteiskunnan taloudellisesta kehityksestä
- Osaavan henkilökunnan huono saatavuus
- Osaavan ja sitoutuvan työvoiman puute
- Ammattitaitoinen työvoima
- Toimitilakysymykset
- Investointien kannattavuus
- Käyttöpääoman riittävyys
- Käyttöpääoman rajallisuus
- Rahan puute
- Rahoituksen puute
- Rahoituksen saatavuus
- Rahoitusjärjestely, vakuudet
- Toiminnan rahoitus yleensäkin
- Verotus
- Valtiovallan toimenpiteet ja niiden epätietoisuus
- Riittävän tehokkaan ja tuottavan kohteen löytäminen
- Oikean kohteen löytäminen kun mietitään tuotannollisia investointeja
- Hyvien investointikohteiden löytäminen
- Yritys on kasvanut huimaa vauhtia, minkä vuoksi Satakunta alkaa jäädä markkina-alueena liian pieneksi → ovatko suuret investoinnit enää kannattavia?
- Aikaisemmat merkittävät investoinnit joiden käyttöönottoa tehostetaan ja sitä kautta lisätään tuotantoa
- Ei ole ollut tarvetta investoinneille
- Palveluala → työn tuottavuus, bisneksen rajallisuus (asiakkaiden riittävyys)
- Kilpailutilanne, alan heikko kannattavuus
- Rakennusinvestoinneissa suurin yksittäinen este on se, että tontti on täynnä ja rakennusoikeutta ei käytännössä ole. Koneiden ja laitteiden suhteen ei esteitä sinällään ole. Tällä hetkellä juuri tehtyjen investointien jälkeen ei tarpeita lisäinvestoinneille ole.

- Päätuotteen osalta esteenä ovat markkinoiden kaventuminen, kannattavuuden lasku tuotannon ylikapasiteetin ja käyttöasteen vajavuuden myötä. Mielekkyyden puuttuminen.
- Talouden yleinen stagnaatio ja konsernin velkaisuusaste.
- Epävarmat näkymät päämarkkinoilla. Pitää löytyä kasvua päämarkkinoiden ulkopuolelta, jotta uskalletaan investoida.

Liite 2 Mitkä ovat yrityksen kohdalla suurimmat kasvun esteet?

- Maailmantalouden tilanne
- Yleinen taloudellinen tilanne
- Alan palkkojen ja henkilösivukulujen normaalia voimakkaampi kasvu
- Kilpailut: urakat ovat tosi tiukassa, ulkomaista työvoimaa pitäisi käyttää enemmän
- Toimitilakysymykset
- Kannattavuus
- Sijainti (yritys sijaitsee Porissa, esim. Tampereella olisi helpompi toimia moneen suuntaan)
- Käyttöpääoman riittävyys
- Epävarma verotuspolitiikka
- Oma myynti, rakentamisen yleiset suhdannenäkymät (rakennusalan yritys)
- Kuljetusalan tilanne sekava
- Ammattitaitoinen työvoima
- Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus
- Osaavan henkilökunnan löytäminen ja oikeiden työntekijöiden tulo alueelle, esim. muutto pääkaupunkiseudulta Satakuntaan töiden perässä
- Markkinaosuuden kasvattaminen on kovan työn takana, myös uusien vientimarkkinoiden avaaminen on haastavaa.
- Rahoitusjärjestely, vakuudet
- Hintakilpailu, tuotantokustannuksien pitää laskea ja siksi päämiehet siirtävät tuotantoa ulkomaille
- Työvoimakustannukset (verotukselliset asiat)
- Yrityksen pieni koko ja paikallisuus (sijainti)
- Satakunta markkina-alueena (alueen koko)
- Oikeiden partnereiden /maahantuojien löytäminen ulkomaille (vientiyhteistyö)
- Epävarma maailman markkinatilanne
- Matkailun tyrehtyminen, lama
- Ei ole kasvuhaluja, koska ovat löytäneet sopivan yrityskoon itsellensä
- Palvelualalla Raumalla, ei oikein enää voi kasvaa
- Kilpailutilanne, alan heikko kannattavuus
- Toiminnan keskittämisen jälkeisen uuden kasvun aikaansaaminen
- Armoton kilpailutilanne sekä rakennusmarkkinoiden verrattain hiljainen tilanne
- Investointiraha ja talouden yleinen stallaatio (stagnaatio)

- Kilpailutilanne.
- Vallitsevien toimintatapojen (perustamismenetelmät) muuttuminen/muuttaminen mahdollisilla uusilla markkinoilla, maailmantalouden epävarmuustekijät sekä Euroopan markkinan lähes täydellinen jumiutuminen tietyissä maissa verrattuna esimerkiksi vuoteen 2007 ja 2008.
- Hintakilpailu

Liite 3 Kysymyslomake

SATAKUNTALAISTEN PERHEYRITYSTEN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUS 2012

Ensimmäinen pelkästään Satakuntaan rajoittuva perheyritystutkimus tehtiin vuonna 2010. Kvantitatiivisen haastattelututkimuksen otanta oli tuolloin 100 satakuntalaista perheyritystä, joiden kokoamisesta vastasi Satakunnan Perheyritysverkoston työryhmä. Tutkimusaineiston keräämisestä ja analysoinnista vastasi Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Tutkimuksessa selvitettiin satakuntalaisen perheyrityksen profiili ja taloudellinen vaikuttavuus Satakunnan alueella vuonna 2008 sekä verrattiin saatuja tuloksia yleiseen satakuntalaiseen yrityskehitykseen. Taloudellista vaikuttavuutta havainnollistettiin muun muassa vertailemalla perheyritysten liikevaihtoa, työllistävyyttä, verokertymää jne vastaavien satakuntalaisten ei-perheyritysten tunnuslukuihin.

Tämä vuonna 2012 toteutettava perheyritysten vaikuttavuustutkimuksen jatkotutkimus hyödyntää aikaisemmin tehtyjä tutkimustuloksia ja tilastoja. Perheyritysten yhteystiedot saadaan edellisestä tutkimuksesta ja niitä täydennetään yhteistyökumppanien ja olemassa olevien verkostojen kautta.

Tutkimus toteutetaan pääosin puhelinhaastatteluina, joita täydennetään muutamilla henkilökohtaisilla haastatteluilla. Haastatteluissa käytetään apuvälineenä edellisen tutkimuksen pohjalta laadittua haastattelulomaketta, joka lähetetään otokseen valituille ennen puhelinhaastattelua tutustumista varten.

Mukana olevat yritykset täyttävät tässä tutkimuksessa käytettävän neliportaisen perheyrityksen määritelmän:

1. Äänivaltaenemmistö on luonnollisella henkilöllä, hänen puolisoillaan tai muulla hänen sukunsa jäsenellä.
2. Äänivaltaenemmistö voi olla välillistä tai välitöntä.
3. Vähintään yksi saman perheen tai suvun jäsen tai hänen laillinen edustajansa on mukana yrityksen johdossa tai hallinnossa.
4. Vähintään yksi sukupolven vaihdos on tehty, tekeillä tai ainakin harkinnassa.

Haastatteluista saatu materiaali kerätään tutkimusaineistoksi, joka analysoidaan Satakunnan ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden toimesta. Aineistoa verrataan Tilastokeskuksen alueelta keräämiin koko yrityskenttää koskeviin aineistoihin sekä vuoden 2010 tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksen päähuomio kohdistuu kysymykseen ”Onko satakuntalaisten perheyriytysten vaikuttavuudessa tapahtunut merkittävää muutosta kahden vuoden aikana eli mihin suuntaan satakuntalainen perheyrittäjyys on menossa?”

Tutkimuksen tavoitteena on siten selvittää:

1. Millainen on satakuntalaisten perheyriytysten profiili ja miten se on kehittynyt kahden viime vuoden aikana?
2. Mikä on satakuntalaisten perheyriytysten yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus alueella sekä miten tämä vaikuttavuus on kehittynyt kahden viime vuoden aikana?

Tutkimuksen tarkasteluvuodet 2009 ja 2010 mahdollistavat tilinpäätöstietojen saamisen kaikilta otokseen valituilta yrityksiltä. Tutkimus toteutetaan 15.12.2011–30.4.2012. Tutkimusraportti julkaistaan Perheyriytysten liiton kevätkokouksessa touko–kesäkuussa 2012. Tutkimustulokset julkaistaan siten, etteivät yksittäisten perheyriytysten vastaukset ole tunnistettavissa.

Kysymyspatteristo löytyy seuraavilta sivuilta. Osa vastauksista kerätään olemassa olevasta tietokannasta (Voitto CD-Rom) jo ennen haastatteluja.

TAUSTATIEDOT

1. Mikä on perheyrityksen nimi?
2. Mikä on omistajaperheen nimi?
3. Mikä on yrityksen kotikunta?
4. Minä vuonna yritys on perustettu?
5. Kuinka monta sukupolvenvaihdosta yrityksessä on tehty?
6. Mikä on perheen omistusosuus yrityksessä (%)? Jos omistavia perheitä on useampia, mikä on perheiden omistusosuuksien jakauma yrityksessä (%)?
7. Mikä on perheen tai perheiden määräysvalta yrityksessä (%)?

TALOUDELLINEN VAIKUTTAVUUS

8. Yrityksen tunnusluvut vuonna 2009 sekä vuonna 2010?
  - a. liikevaihto
  - b. liikevoittoprosentti
  - c. nettotulosprosentti
  - d. sijoitetun pääoman tuotto (ROCE)
(nettotulos + korkokulut/korollinen vieraspääoma + oma pääoma) x 100
  - e. omavaraisuusaste
  - f. arvonlisä/lisäarvo (added value)
liikevaihto – (ostot + ulkopuoliset palvelut)/ oman yrityksen kokonaispalkkakulut
9. Mikä on viennin osuus yrityksen liikevaihdosta?
  - a. Prosentteina
  - b. Euroina
10. Kuinka paljon yrityksen kaikista ostoista on tehty kotimaassa?
  - a. euroina
  - b. prosentteina
11. Kuinka paljon yrityksen kaikista ostoista on tehty Satakunnassa?

- a. euroina
- b. prosentteina

12. Miten paljon yritys on maksanut veroja vuonna 2009 ja vuonna 2010 (€)?

- a. ALV
- b. kiinteistö
- c. tulovero

13. Kuinka paljon yritys on maksanut palkkoja ja veroluonteisia maksuja vuonna 2009? Entä 2010 (€)?

- a. maksetut bruttopalkat
- b. maksetut sosiaaliturvamaksut
- c. maksetut ennakonpidätykset
- d. maksetut sairausvakuutusmaksut
- e. maksetut työttömyysvakuutusmaksut
- f. maksetut eläkevakuutusmaksut (Tyel)

KASVUHAKUISUUS

14. Onko yritys kasvuhakuinen?

- a. ei, pyrimme säilyttämään nykyisen toiminnan tason
- b. kyllä, jonkin verran kasvuhakuinen
- c. kyllä, voimakkaasti kasvuhakuinen

15. Mikäli yrityksenne on jonkin verran tai voimakkaasti kasvuhakuinen, mikä on yrityksen tavoittelema liikevaihdon vuosittainen kasvu seuraavan 3 vuoden aikana?

- a. enintään 5 %
- b. 5–10 %
- c. 10–15 %
- d. yli 15 %

16. Haetteko kasvua ensisijaisesti

- a. kotimaasta?
- b. kansainvälisiltä markkinoilta?

17. Kuinka monta henkilöä yritys työllistää?
18. Minkälaisia suunnitelmia yrityksellä on henkilöstömäärän suhteen vuosina 2012–2013?
- vähennetään
  - pysyy ennallaan
  - lisätään
19. Kuinka paljon yritys on investoinut vuonna 2009? Entä vuonna 2010 (€)?
20. Minkälaisia suunnitelmia yrityksellä on investointien suhteen vuosina 2012–2013?
- vähemmän kuin ennen
  - pysyy ennallaan
  - enemmän kuin ennen
21. Mitkä ovat mielestänne yrityksenne kohdalla suurimmat investoinnin esteet?
22. Mitkä ovat mielestänne yrityksenne kohdalla suurimmat kasvun esteet?

YHTEISTYÖ SAMKIN KANSSA

23. Onko yritykselle tulossa sukupolvenvaihdosta?
- ei
  - kyllä, seuraavan 5 vuoden aikana
  - kyllä, seuraavan 10 vuoden aikana
  - ei osaa sanoa
24. Olisitteko kiinnostuneita sukupolven/omistajavaihdosyhteistyöstä SAMKin kanssa?
- kyllä
  - ehkä
  - ei